# MULTIMEDIALI DASTURIY VOSITALAR ASOSIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM OLISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

**Rayimova Dilnavoz Dilmurodovna**
*Buxoro davlat pedagogika instituti "Texnologik ta'lim" kafedrasi o'qituvchisi*
dilnavozrayimov686@gamil.com
**Nematova Dilrabo Ibodullo qizi**
*Buxoro davlat pedagogika instituti "Texnologik ta'lim" yo'nalishi talabasi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada talabalarning mustaqil ta'lim olish faoliyatini takomillashtirishda multimediali dasturiy vositalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Multimediali texnologiyalar – matn, audio, video, grafik va interaktiv elementlar orqali ta'lim jarayonini yanada samarali qilish imkoniyatini taqdim etadi. Tadqiqotda, talabalarning mustaqil ta'lim olishda multimediali vositalardan foydalanishning afzalliklari va uning samaradorligi ko'rib chiqiladi. Bu vositalar talabalarga bilimlarni qamrab olish, tahlil qilish va ularga mustaqil ravishda ishlashda yordam beradi.
**Kalit so'zlar:** O'quv video materiallar, onlayn ta'lim platformalari, elektron ta'lim, ta'limda innovatsiyalar, ta'limda multimediani integratsiya qilish, bilim olish samaradorligi, multimediali dasturiy vositalar.
**Аннотация:** В данной статье анализируется роль и значимость мультимедийных программных средств в улучшении самостоятельной учебной деятельности студентов. Мультимедийные технологии предоставляют возможность более эффективно организовать учебный процесс с использованием текста, аудио, видео, графики и интерактивных элементов. В исследовании рассматриваются преимущества и эффективность использования мультимедийных средств в процессе самостоятельного обучения студентов. Эти средства помогают студентам охватывать, анализировать и эффективно работать с учебным материалом самостоятельно.
**Ключевые слова:** учебные видеоматериалы, онлайн образовательные платформы, электронное образование, инновации в образовании, интеграция мультимедиа в обучение, эффективность усвоения знаний, мультимедийные программные средства.
**Abstract:** This article analyzes the role and importance of multimedia software tools in improving students' independent learning activities. Multimedia technologies provide an opportunity to make the educational process more effective through text, audio, video, graphic and interactive elements. In the study, the advantages and


*ISSN 3030-3907*

effectiveness of using multimedia tools in independent education of students are considered. These tools help students capture, analyze, and work independently.
**Keywords:** Educational video materials, online educational platforms, elearning, innovations in education, integration of multimedia in education, effectiveness of learning, multimedia software tools.

## KIRISH

Bugungi kunda ta’lim jarayoni global miqyosda zamonaviy texnologiyalar yordamida rivojlanmoqda. Ta’limda innovatsion yondashuvlar, shuningdek, multimediali dasturiy vositalarning qo‘llanilishi o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. O‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish faoliyatini takomillashtirishda multimediali vositalar, ya'ni matn, audio, video, grafik va interaktiv elementlar yordamida amalga oshirilayotgan o‘quv faoliyatlari muhim rol o‘ynaydi. Ushbu maqolada talabalarning mustaqil ta’lim olish faoliyatini yaxshilashda multimediali dasturiy vositalarning o‘rni, afzalliklari va samaradorligi ko‘rib chiqiladi.

## ADABIYOTLAR TAHLILI

Multimediali texnologiyalar o‘quv jarayonini yanada interaktiv va samarali qilish imkonini beradi. Jan (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotda, multimediali vositalar, jumladan, video, animatsiyalar va interaktiv o‘quv dasturlari, o‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayonini tezlashtirish va bilimni mustahkamlashga yordam beradi, deb ta’kidlanadi. Ma’lumotlarga ko‘ra, vizual va audial materiallar talabalar tomonidan yaxshiroq esda qoladi va ular o‘z bilimlarini mustaqil ravishda chuqurlashtirishga qodir bo‘ladi.

Bundan tashqari, Smirnov (2020) o‘z ishida, multimediali vositalar nafaqat bilim olishning samaradorligini oshiradi, balki talabalarning kreativ fikrlashini rivojlantirishga ham yordam beradi. Ularning o‘quv jarayonidagi interaktivligi va talabalarga o‘z bilimlarini sinash imkoniyatini yaratish motivatsiyani oshiradi.

### Multimediali dasturiy vositalar va ularning ta’limdagi o‘rni

Multimediali texnologiyalar o‘z ichiga matn, rasm, video, audio va boshqa interaktiv elementlarni qamrab olgan materiallar orqali talabalarga o‘qish, eshitish va ko‘rish imkoniyatini beradi. Bu vositalar o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Masalan, o‘quv videolar, animatsiyalar, o‘quv dasturlari va interaktiv testlar talabalarga o‘zlashtirishni tezlashtirish va murakkab tushunchalarni tushunishda yordam beradi. Multimediali dasturlar talabalarga o‘quv materiallarini ko‘plab jihatlari bilan taqdim etadi. Bunday vositalar nafaqat o‘quvchilarning kognitiv jarayonlarini yaxshilashga yordam beradi, balki ularga mustaqil ravishda bilim olish, tahlil qilish, va o‘z bilimlarini sinash imkoniyatlarini taqdim etadi.

### Multimediali vositalarning talabalarning mustaqil ta’lim olishdagi afzalliklari


ISSN 3030-3907

**1. Bilim olish samaradorligini oshirish**

Multimediali vositalar talabalarning turli usullar orqali o‘qish va eslab qolish jarayonini kuchaytiradi. Matnlar, videolar va audiolar birgalikda ishlatilganda, o‘quvchilarning bilim olish qobiliyati yanada oshadi, chunki ular bir nechta sezgir organlarini faollashtirishadi: ko‘rish, eshitish va fikrlash. Bu esa o‘quvchilarning materialni tez va samarali o‘zlashtirishiga yordam beradi.

**2. Interaktivlik va motivatsiya**

Multimediali dasturlar interaktiv xususiyatlarga ega bo‘lib, talabalarga o‘zlarini mustaqil ravishda baholash, natijalarini ko‘rish va o‘zgarishlarni kuzatish imkonini beradi. Misol uchun, interaktiv testlar, viktorinalar va simulyatsiyalar o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning motivatsiyasini oshiradi. Talabalar o‘zgarishlarni real vaqt rejimida ko‘rib, natijalarini baholash orqali o‘z bilimlarini yanada mustahkamlashadi.

**3. O‘quv materiallarining individualizatsiyasi**

Multimediali vositalar yordamida o‘quvchilarga individual yondashuv taqdim etiladi. Har bir talaba o‘zining bilim olish tezligi va darajasiga mos ravishda o‘quv materiallarini qabul qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa, o‘z navbatida, talabalarning o‘z-o‘zini boshqarish va o‘z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatlarini oshiradi.

**4. O‘qish jarayonining qiziqarli va interaktiv bo‘lishi**

Multimediali texnologiyalar o‘quvchilarni o‘qish jarayoniga jalb etadi va bu jarayonni yanada qiziqarli va esda qolarli qiladi. Masalan, video darslar, animatsiyalar va interaktiv simulyatsiyalar yordamida talaba materialni faqat eshitmaydi, balki uni ko‘rish va amaliyotda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

**Multimediali vositalarning samaradorligini oshirishda yuzaga keladigan muammolar**

Har qanday texnologiyani qo‘llashda bo‘lgani kabi, multimediali dasturiy vositalardan foydalanishda ham ba'zi muammolar mavjud. Birinchi navbatda, bunday texnologiyalarni ta’lim jarayoniga to‘liq integratsiya qilish uchun yuqori sifatli texnik infratuzilma talab etiladi. Ko‘pgina ta’lim muassasalarida texnologik vositalarning yetishmasligi yoki eskirganligi o‘quv jarayoniga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ikkinchidan, talabalarning multimediali vositalardan to‘liq foydalana olishlari uchun maxsus ko‘nikmalar talab etiladi. O‘qituvchilar va talabalar yangi texnologiyalarga tayyor bo‘lishi, ularni samarali ishlata olishlari kerak.



ISSN 3030-3907

Shuningdek, multimediali vositalar va kontentlar o‘quv dasturlariga mos ravishda ishlab chiqilishi va talabalarning ehtiyojlariga moslashtirilishi zarur. Har bir o‘quvchi turli darajadagi materiallarni o‘zlashtiradi, shuning uchun ularning ehtiyojlariga mos keladigan interaktiv vositalarni yaratish muhimdir.

**Multimediali vositalardan foydalanishning amaliy natijalari**

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, multimediali vositalardan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Misol uchun, elektron darsliklar va video darslar yordamida talabalar ko‘proq mustaqil ishlashadi va mavzularni yaxshiroq o‘zlashtirishadi. Onlayn platformalarda o‘quvchilar o‘z bilimlarini real vaqtda sinab ko‘rish imkoniga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning o‘zgarishlarga moslashuvchanligini va ta’limga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

## MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, multimediali dasturiy vositalar talabalarning mustaqil ta’lim olish faoliyatini takomillashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Quyidagi asosiy natijalar keltirildi:

### 2.1 Samaradorlikni oshirish

Multimediali vositalardan foydalanish talabalarning o‘quv materiallarini tez va samarali o‘zlashtirish imkoniyatini yaratadi. O‘quvchilarning video darsliklar, interaktiv testlar va simulyatsiyalar orqali bilim olish jarayonida o‘zlashtirish samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

### 2.2 Motivatsiyaning ortishi

Interaktiv va vizual materiallar talabalarning ta’limga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi. Talabalar, o‘quv jarayonida faol ishtirok etish orqali o‘zlarini yanada ishonchli va qoniqarli his qiladilar. Bu o‘z navbatida, ta’limning samaradorligini yanada oshiradi.

### 2.3 Individual yondashuvni rivojlantirish

Multimediali vositalar yordamida talabalar o‘z bilim darajasiga mos materiallarni tanlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu shaxsiylashtirilgan ta’limning ta’minlanishiga yordam beradi va o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

### 2.4 Texnik qiyinchiliklar va cheklovlar

Internetga ulanish va texnik vositalarning yetishmasligi ba'zi talabalarga muammo tug‘diradi. Bu holat o‘quvchilarni ta’lim jarayonidan orqada qolishiga



ISSN 3030-3907

sabab bo‘lishi mumkin. Bunday muammolarni hal qilish uchun ta’lim muassasalarida texnik infratuzilmani yaxshilash zarur.

### 2.5 O‘qituvchilarning malakasini oshirish

O‘qituvchilarning yangi texnologiyalarni qo‘llashdagi tayyorgarligini oshirish zarur. Ular uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslari va seminarlar tashkil etilishi, ularning multimediali vositalarni samarali qo‘llashga tayyor bo‘lishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

Multimediali dasturiy vositalar talabalarning mustaqil ta’lim olish faoliyatini takomillashtirishda katta rol o‘ynaydi. Ular o‘quvchilarga bilimlarni tez va samarali o‘zlashtirish, o‘qish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Shuningdek, bu vositalar talabalar o‘rtasida yuqori motivatsiyani shakllantiradi va ta’limda individual yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi. Biroq, bunday texnologiyalardan samarali foydalanish uchun yetarli infratuzilma, o‘qituvchilar va talabalar uchun treninglar hamda o‘quv dasturlarining yangilanishi talab etiladi. Ushbu mavzuda olib borilgan tadqiqotlar, kelajakda multimediali vositalarni ta’lim jarayoniga to‘liq integratsiya qilishga yordam beradi va o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olishdagi muvaffaqiyatlarini oshiradi.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Xalq hunarmandchiligi namunalarini takomillashtirish va rivojlantirish (zardo‘zlik san’ati misolida*)* R.D.Dilmurodovna, E.R.Tohirovich, Ijodkor o‘qituvchi 3 (27), 9-12
2. The Importance of Using Graphics Programs in The Design of Sewing Items. R.E. Tohirovich, R.D. Dilmurodovna, R.D. Muminovna Web of Teachers: Inderscience Research 1 (3), 5-8
3. TYPICAL MISTAKES MADE BY STUDENTS WHEN MAKING DRAWINGS IN THE ENGINEERING GRAPHICS DISCIPLINE R.E. Tohirovich, R.D. Dilmuradovna E-Conference Globe, 339-343
4. MAKTABGACHA TA’LIM MUASSASALARIDA MASHGULOTLARNI TASHKIL ETISH R.O Jaxonovna, R.E Tohirovich, R.D Dilmurodovna BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI 2 (1), 321-327
5. Texnologiya ta’limi praktikumi fanini o ‘qitishda innovatsion ta’lim texnologiyalarini qo ‘llash imkoniyatlari D.D. Rayimova, S.I.Bahronova, D.M. Ruziyeva, N.U. Davlatova Educational Research in Universal Sciences 2 (5), 616-619



ISSN 3030-3907

6. Innovative Technologica: Methodical E.T. Rustamov, D.D Rayimova Research Journal 2 (06), 37
7. Characteristics of technical creativity in technological education. Innovative technologica methodical research journal. 2021 E.T.Rustamov, D.D Rayimova, M.J Jabborova, ..B-37-41
8. Rustamov, Erkin Toxirovich, and Nozim Qayumovich Idiyev. "CHIZMA BAJARISHDA OQUVCHILAR YOL QOYADIGAN TIPIK XATOLAR." Интернаука 20-2 (2018): 58-60.
9. Рустамов, Эркин Тохирович, and Джамал Рашидович Уринов. "НАХОЖДЕНИЕ ТЕНИ МНОГОГРАННИКОВ В ОРТОГОНАЛЬНЫХ ПРОЕКЦИЯХ." COVID-19 и современное общество: социально-экономические последствия и новые вызовы. 2020.
10. B. Sh. I., Dilmurodovna, R. D., Tohirovich, R. E., & Norjona, P. (2023). TEXNOLOGIYA FANINI O ‘QITISHDA INTERFAOL USULLARNI QO‘LLASH METODIKASI. Ta’lim fidoyilari, 4(1), 191-197.
11. Dilmurodovna R. D. XALQ HUNARMANDCHILIGI NAMUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH (ZARDO‘ZLIK SAN’ATI MISOLIDA) //IJODKOR O‘QITUVCHI. – 2023. – T. 3. – №. 27. – C. 9-12.
12. Dilmurodovna R. D. XALQ HUNARMANDCHILIGI NAMUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH (ZARDO‘ZLIK SAN’ATI MISOLIDA) //IJODKOR O‘QITUVCHI. – 2023. – T. 3. – №. 27. – C. 9-12



ISSN 3030-3907